

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kas yra kalba?

Kas yra komunikacija?

UŽDUOTIS: gerai pagalvokite apie šiuos klausimus.
Kaip į juos atsakytumėte?

MĄSTYTI SKATINANTIS KLAUSIMAS

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Ministerijos konsultacijos – septynių temų ciklas

Trečioji tema
Kalbos ir komunikacijos mokymo kelionė švietime

2022 m. lapkričio 4 d.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Temų apžvalga

Pirmoji sesija: Kalbos ir komunikacijos mokymo kelionė švietime (11-04)

Antroji sesija: Kalbos mokymas ugdymo programoje (11-10)

Trečioji sesija: Reikšmė ir kūrybiškumas (11-21)

Ketvirtoji sesija: Komunikacija ir kompetencijos (11-24)

Penktoji sesija: Vertinimas per komunikaciją (11-28)

Šeštoji sesija: Skaitymas ir suvokimas / gerosios praktikos skatinimas (11-30)

Ivadas

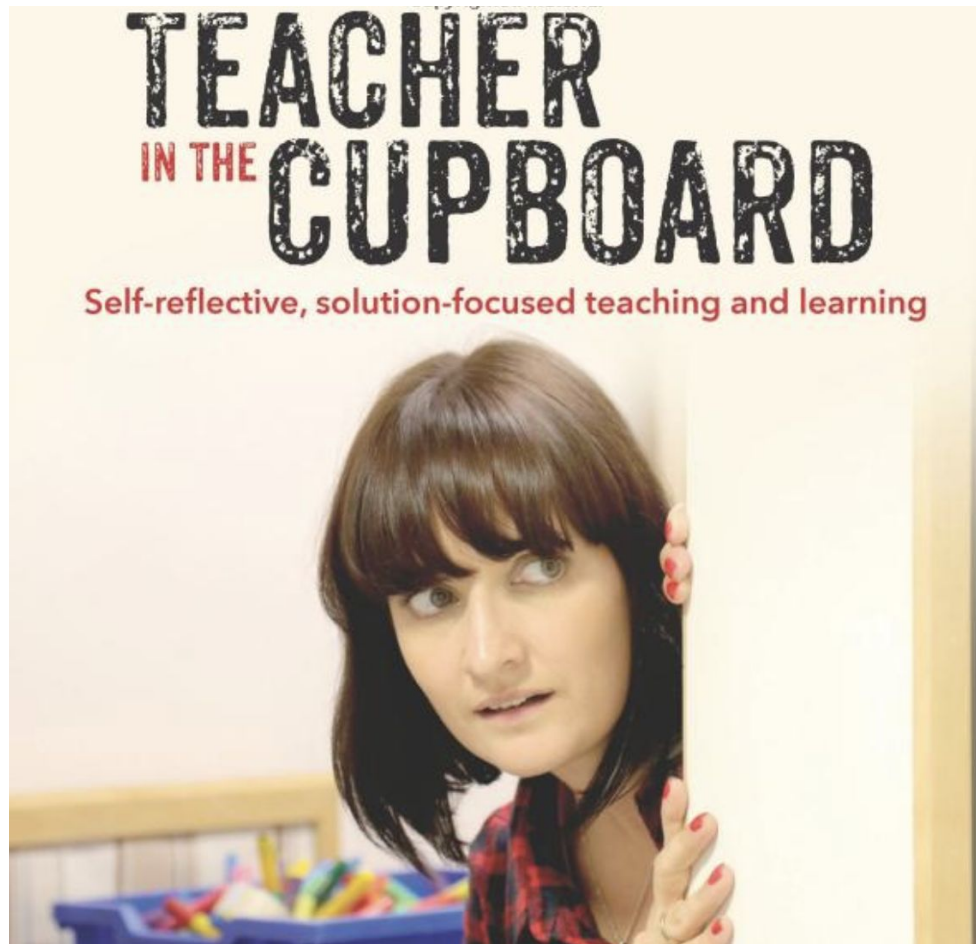
- **Tarptautiniai konsultantai**

Tarptautinis konsultantas Chris Tweedale

- Mokyklos direktorius Jungtinėje Karalystėje – 8 metai
- Jungtinės Karalystės vyriausybės vyriausiasis patarėjas švietimo politikos klausimais – 6 metai
- Velso vyriausybės mokyklų direktorius 2009–2013 m.
- Trijų akademinių fondų (Multi Academy Trust) Anglijoje vadovas
- Britų tarybos tarptautinis konsultantas nacionalinių mokyklų sistemų ir mokyklų lyderystės klausimais Lietuvoje, Estijoje, Nepale, Kinijoje ir Indijoje

Tarptautinė konsultantė Lisa Jane Ashes

- Anglų kalbos mokomojo dalyko specialistė
- Pažangių įgūdžių mokymo ir mokymosi lyderė
- Ugdymo turinio projekto lyderė visose amžiaus grupėse iki tęstinio profesinio mokymo
- *Manglish* ir *Teacher in the Cupboard* autorė
- Tarptautinė konsultantė raštingumo klausimais įvairių šalių, įskaitant Nepalą, Gana, Kiprą, Kiniją ir Artimuosius Rytus, mokyklose.

Tarptautinė konsultantė Ruth Baker-Leask

- Pradinės mokyklos direktorė – 5 metai
- Buvusi vietos valdžios įstaigos patarėja
- Nepriklausoma konsultantė (nuo 2015 m.)
- Nacionalinės patarėjų anglų kalbos klausimais asociacijos (National Association for Advisors of English, NAAE) pirmininkė
- Nacionalinio raštingumo fondo (National Literacy Trust) ir Jungtinės Karalystės raštingumo asociacijos (United Kingdom Literacy Association) partnerė
- Neseniai pasirašytos sutartys su Lietuvos, Ganos ir Pietų Afrikos švietimo įstaigomis

Įvadas: dalyviai

Prašome:

- Trumpam įjungti kameras
- Pasisveikinti pokalbio laukelyje

Internetinio seminaro metu:

- Jei nekalbate, išjunkite mikrofoną
- Jei nekalbate, išjunkite kamerą

Ačiū

Bendras darbas – elgesio protokolai

- Internetinio seminario pradžioje ir pabaigoje bei grįžę po pertraukos įsijunkite kamerą
- Jei nekalbate, išjunkite mikrofoną, kad išvengtume pašalinio triukšmo
- Užduokite klausimus pokalbių laukelyje arba pakeldami ranką
- Laukiame jūsų klausimų ir komentarų!

Diskusijų grupėse taisyklės

Diskutuodami grupėse:

- įjunkite kamerą ir mikrofoną
- prisistatykite
- paskirkite žmogų, kuris pristatys grupės mintis
- galite kreiptis pagalbos perspėdami pranešėją mygtuku įrankių juostoje

Šios dienos programa

14:00–15:30 val.

1 dalis. Aptariamos srities apžvalga

2 dalis. Praktinės idėjos klasei

15 minučių pertrauka

15:45–16:15 val.

3 dalis. Tiriamoji veikla

15 minučių pertrauka

16:30–17:00 val.

4 dalis. Grįžtamasis ryšys

15 minučių pertrauka

17:15–17:45 val.

5 dalis. Veiklą skatinantys klausimai

17:45–18:00 val.

6 dalis. Klausimai, komentarai, diskusijos

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kas yra kalba?

Kas yra komunikacija?

UŽDUOTIS: gerai pagalvokite apie šiuos klausimus.
Kaip į juos atsakytumėte?

MĄSTYTI SKATINANTIS KLAUSIMAS

Mokymosi siekiniai

Šio internetinio seminario pabaigoje:

- Suprasite, kokių kalbos ir komunikacijos kompetencijų mokymosi keliu turi nueiti mokiniai, kad išmokytų:
 - skaityti
 - rašyti
 - kalbėti
 - klausytis
- Sužinosite skirtingus mokinių raidos etapus švietime
- Žinosite, kaip mes, pedagogai, galime padėti vaikams įveikti šį mokymosi kelią geriau suprasdami švietimo procesą

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Apžvalga

SKAITYMAS

IKIMOKYKLINIS UGDYMAS (3–6 metai): prasmės vienetų suvokimas (dekodavimas)

Atpažįstama, kad žodžiai yra prasmės vienetai, turintys savo garsus.

Mokomasi sujungti garsus ir sklandžiau atpažinti žodžius.

PABAIGA: vaikai yra pasiruošę sklandžiai skaityti taikydami alfaetines sąsajas tarp raidžių ir garsų (fonetinį skaitymo metodą) sudėtingesniems tekstams.

Reakcija į kalbą: dainelės ir eilėraščiai, pasakos, vaidmenų žaidimai, mažojo pasaulio žaidimai, susipažinimas su knygomis ir kt. (suvokimas)

PRADŽIA: pradedama mokytis suprantant, kad simboliai turi reikšmę ir kad pasakos yra skaitomos.

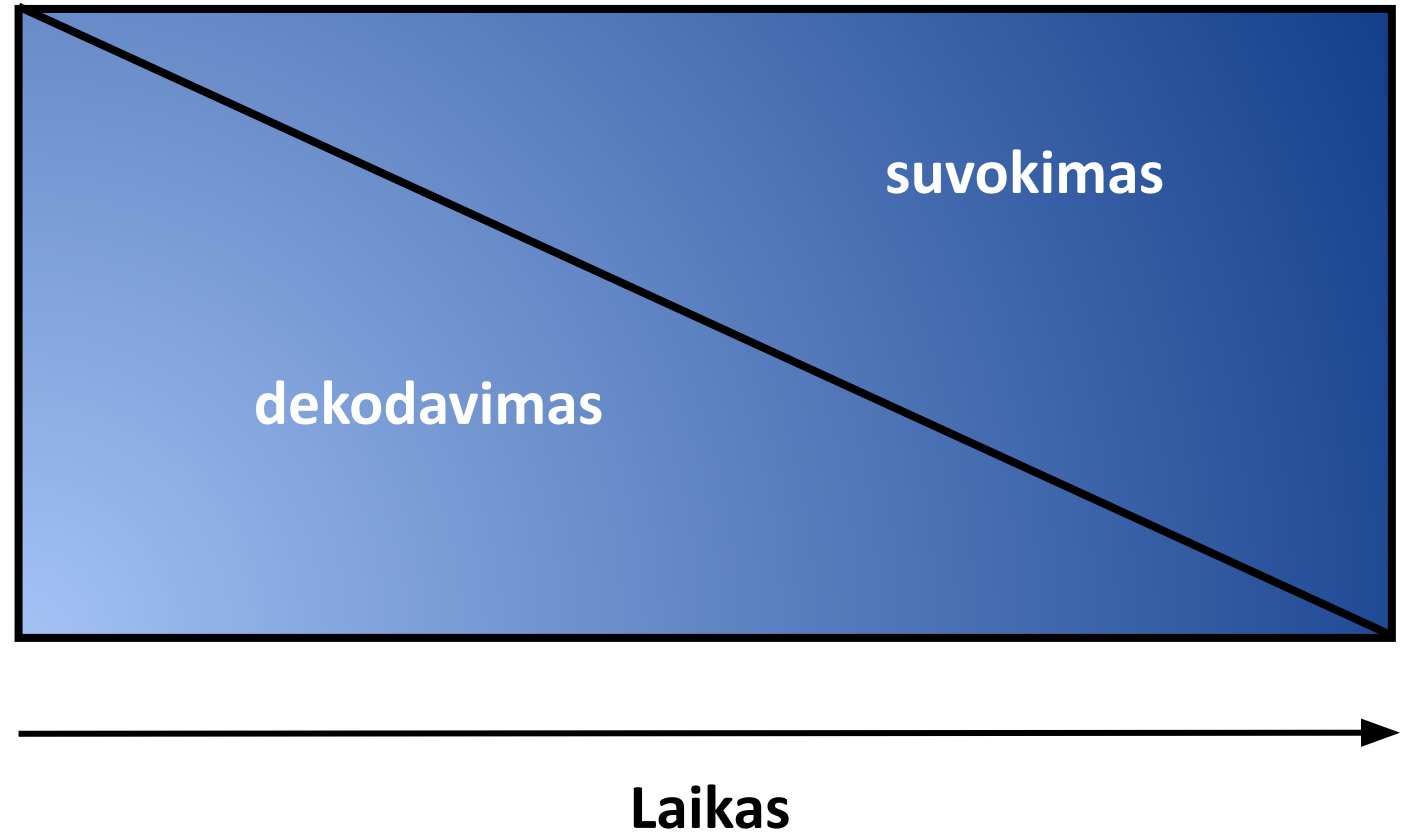
Atpažįstama, kad rašytinės raidės ir grafemos (pvz., ia, dž) turi savo garsus (fonemas) ir kad jos kartu sudaro žodžius.

Savarankiškai, tiksliai ir prasmingai skaitomi paprasti tekstai.

Savarankiškas skaitymas...

Nuotraukos autorė [Catherine Hammond](#), šaltinis [Unsplash](#)

PRADINIS UGDYMAS (6–11 metų): sklandaus skaitymo ir suvokimo ugdymas

Mokinys skaito vis sklandžiau ir geriau suvokia tekstą automatiškai taikydamas alfabetines sąsajas tarp raidžių ir garsų.

Mokomasi kalbinių žinių (žodyno, gramatikos ir sintaksės), kurios yra reikalingos siekiant suprasti žodžių, sakinių ir viso teksto prasmę.

PABAIGA: vaikai formuoja skaitymo pomėgius ir susipažįsta su įvairia skirtingos paskirties literatūra.

PRADŽIA: pradedama mokytis žinant alfabetines sąsajas tarp raidžių ir garsų ir taikant šias sąsajas savarankiškai skaitant. Vaikai yra susipažinę su įvairiais tekstais, kuriuos pedagogai skaito mokiniams.

Ugdomos kognityvinės strategijos, siekiant išmokyti geriau skaityti savarankiškai (daryti išvadas, sąsajas, taikyti savireguliaciją).

Skaitomi įvairūs tekstai siekiant sužinoti savo asmeninius pomėgius ir įgyti žinių.

VIDURINIS UGDYMAS (nuo 11 m.): skaitymo įgūdžiai taikomi įvairiam ugdymo turiniui įsisavinti ir didina pasitikėjimą savimi, suvokimą bei leidžia įvaldyti skaitymo įgūdžius.

Turimos žinios taikomos įvertinant literatūrinį paveldą ir kontekstinę informaciją.

Turimos žinios taikomos skaitant įvairius tekstus ir mokantis įvairių mokomųjų dalykų.

PABAIGA: skaitymo mokymosi kelionės pabaigoje mokinys įgyja pasitikėjimo savimi ir įvaldo skaitymo įgūdžius.

PRADŽIA: pradedama mokytis jau išmokus sklandžiai skaityti. Vaikai yra susipažinę su įvairiais tekštais ir gali suprasti teksto prasmę.

Turimos skaitymo žinios taikomos siekiant analizuoti autoriaus mintis.

Turimos žinios taikomos siekiant informuotai ir savarankiškai vertinti rašytinius tekstus.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Praktinės idėjos

SKAITYMAS

Skaitymo sklandumo ugdymas

Ankstyvasis ugdymas – mokykite fonikos principų sistemaiškai ir taikykite juos kiekviena proga

Nuotraukos autorius [Ryan Wallace](#), šaltinis [Unsplash](#)

1. Vaikai palaipsniui susipažįsta su alfabetinėmis sąsajomis tarp raidžių ir garsų
2. Vaikai mokosi sujungti garsus ir formuoti žodžius skaitydami
3. Vaikai mokosi segmentuoti garsus ir tarti pažodžiui
4. Vaikai mokosi teisingai formuoti raides. Šis įgūdis naudingas rašybai

Ikimokyklinis ir pradinis ugdymas – kas dieną garsiai skaitykite

- Pasirinkite įvairius vaikų amžiui tinkančius tekstus, dažnai juos skaitykite ir priminkite.
- Pasirinkite knygas, kurios atitiktų klasės vaikų pomėgius ir patirtis, bei tekstus, kurie supažindintų vaikus su naujomis patirtimis ir žiniomis.
- Įsitikinkite, kad perskaitytos knygos yra prieinamos vaikams.
- Raskite laiko neoficialiai pasikalbėti apie knygas, nes taip paskatinsite vaikus skaityti.

Nuotraukos autorius [Ben White](#), šaltinis [Unsplash](#)

Pradinis ugdymas – sklandus skaitymas kartojant ir chorą

Durys siūbuodamos atsidarė.

Mama sakė tiesą. Už durų nieko nebuvo. Tik mūrinė siena.

– Kai visame name buvo vienas butas, – paaiškino Koralainos mama, – už durų kažkas buvo. O kai jį padalijo į kelis, duris tiesiog užmūrijo. Kitoje sienos pusėje yra tuščias butas, jo dar niekas nenupirko.

Ji uždarė duris ir padėjo raktų ryšulį atgal ant lentynėlės virš virtuvės durų.

– Tu jų neužrakinai, – pastebėjo Koralaina.

Mama gūžtelėjo pečiais. – O kam? – paklausė ji. – Juk už jų nieko nėra.

Koralaina nieko neatsakė.

Ištrauka iš Neil Gaiman knygos „Koralaina“

Skaitymas kartojant – mokytojas perskaito sakinį, o klasė pakartoja sakinį ta pačia intonacija, garsumu ir balso tonu (prozodija).

Skaitymas chorą – klasė skaito kartu, palaikydama tą patį tempą ir prozodiją kaip ir mokytojas.

Ankstyvojo amžiaus vaikų ir pradinis ugdymas – darykite teigiamą įtaką!

Besimokantiems skaityti reikia teigiamo pavyzdžio, tad visuomet demonstruokite vaikams savo, kaip skaitytojo, identitetą, pvz.:

- pasakokite, ką mėgstate skaityti;
- pasakokite, kada skaitote, kai tikrame gyvenime prireikia informacijos;
- kokias perskaitytas knygas galėtumėte rekomenduoti savo klasei.

Nuotraukos autorius [Chris Danks](#), šaltinis [iStockphoto](#)

Vidurinis ugdymas – grupinio skaitymo užsiėmimams vesti pasitelkite visus mokytojus

Norėdami tai atlikti turėsite įvertinti:

1. Kiek laiko galite skirti?
Individualus mokymas / pietūs / pamokų pabaiga
2. Kokius išteklius galite pasitelkti? **Audioknygos / „Youtube“ / skaitovai klasėse**
3. Kiek mokytojai tiki galintys patenkinti taikomuosius skaitymo poreikius šiuo ugdymo etapu...

Įvertinkite personalo mokymų poreikius

a) Rašytinio paveldo ir kultūros įvertinimas

- Kaip galima išmokyti ne specialistus suprasti, kodėl skaitant tekstą svarbu suprasti jį kaip literatūrinį paveldą ir kultūrą?

a) Pasitikėjimas savo įgūdžiais analizuoti autoriaus mintis

- Kokiais būdais ne specialistas gali pademonstruoti mokiniams, kaip pritaikyti skaitymo žinias?

a) Informuotas ir savarankiškas autoriaus minčių vertinimas

- Kaip ne specialistas gali demonstruoti informuotą teksto vertinimą?

Pavyzdinė struktūra – pagalba ne specialistams

Šią sesiją sudarė mokyklos komunikacijos vadovas.

Ši sesija yra skirta ne specialistams, siekiant aptarti praktinės užduoties tikslą ir paskirtį.

Ne specialistas supranta sesijos tikslą prieš pristatydamas ją mokiniams.

Susisiekimas	Mokytojas pasidalija kontekstine informacija apie tekstą, kurį jie kartu skaitys.
Nauja informacija	Klasė skaito tekstą atsižvelgdama į kontekstinę informaciją.
Reikšmės paieškos	Mokytojas užduoda klausimus apie tekstą, kad sužinotų mokinių asmeninę nuomonę.
Apžvalga	Ko išmokome iš šio teksto ir ką galėtume pritaikyti gyvenime?

VIDURINIS UGDYMAS: skaitymo įgūdžiai taikomi įvairiam ugdymo turiniui įsisavinti ir didina pasitikėjimą savimi, suvokimą bei leidžia įvaldyti skaitymo įgūdžius.

Turimos žinios taikomos įvertinant literatūrinį paveldą ir kontekstinę informaciją.

Daugiau laiko skiriama siekiant suteikti mokiniams galimybę pritaikyti skaitymo įgūdžius situacijose, kuriose nėra privaloma laikytis egzaminavimo reikalavimų.

Daugiau mokytojų išmoksta vertinti skaitymo svarbą komunikacijai.

Šie praktiniai užsiėmimai padeda mokiniams greičiau įvaldyti skaitymo įgūdžius ir geriau pritaikyti juos mokantis ugdymo turinio.

PRADŽIA: Pradedama mokytis žinant, kaip skaityti. Žinoma, kaip daryti išvadas dėl tekstų reikšmės.

Turimos skaitymo žinios taikomos siekiant analizuoti autoriaus mintis.

Turimos žinios taikomos siekiant informuotai ir savarankiškai vertinti rašytinius tekstus.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Apžvalga

RAŠYMAS

IKIMOKYKLINIS UGDYMAS (3–6 metai): tikslus teksto nurašymas

Atpažįstama, kad žodžiai yra prasmės vienetai, turintys savo garsus.

Tikslus raidžių rašymas; mokymasis laikyti rašiklį ir formuoti raides.

PABAIGA: vaikai geba tiksliai ir savarankiškai rašyti paprastus sakinius.

Išraiška ir rašinio sandara: vaikams aktualūs pokalbiai, vaidmenų žaidimai, kūrybinis rašymas, pokalbiai mokantis ugdymo turinio, mokytojų modeliuojamos kalbos struktūros ir kt.

PRADŽIA: pradedama mokytis suvokiant, kad simboliai turi prasmę.

Suvokimas, kad raidės ir grafemos (pvz., ia, dž) turi savo garsus (fonemas) ir kad **žodžiai gali būti paraidžiui (iš pradžių tariant) segmentuojami (išskirstomi) į šias sudedamąsias dalis.**

Savarankiškai ir tiksliai nurašomos (diktuojant) raidės, žodžiai ir frazės.

PRADINIS UGDYMAS (6–11 metų): perėjimas prie rašinių rašymo (kūrybinis rašymas)

Skaitant ir kalbant plečiamas vaikų žodynas.

Skaitomi įvairūs tekstai siekiant suvokti, kad rašto darbai gali turėti įvairią paskirtį.

PABAIGA: vaikai geba planuoti, rašyti ir redaguoti savo rašto darbus sukurdami nuoseklius ir prasmingus tekstus, skirtus tam tikram tikslui ir skaitytojui.

PRADŽIA: pradedama mokytis gebant tiksliai parašyti paprastus sakinius. Plečiantis žodynui vaikai geba aiškiau išreikšti savo mintis ir jausmus bei atpasakoti / cituoti pasakas, eilėraščius ir dainas.

Mokomasi rašybos taisyklių ir modelių, rašoma kursyvu, siekiant pagerinti teksto nurašymo sklandumą.

Gramatikos ir sintaksės taisyklių mokymasis siekiant pagerinti vaikų rašytinę turinio išraišką.

VIDURINIS UGDYMAS (nuo 11 m.): rašymo įgūdžiai taikomi įvairiam ugdymo turiniui įsisavinti ir didina pasitikėjimą savimi, suvokimą bei leidžia įvaldyti rašymo įgūdžius

Rašymo žinios taikomos įvairiems tekstų žanrams ir tradiciniams tekstams

Rašymo žinios taikomos įvairiems tikslams visose ugdymo turinio srityse

PABAIGA:
rašymo mokymosi kelionės pabaigoje mokinys įgyja pasitikėjimo savimi ir įvaldo rašymo įgūdžius.

PRADŽIA: pradedama mokytis žinant, kaip rašyti. Mokiniai turi patirties rašyti skirtingų paskirčių tekstus

Rašymo žinios taikomos argumentuojant ir kuriant savitą stilių bei skambesį

Rašymo žinios taikomos vertinant savo įtaką

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Praktinės idėjos

RAŠYMAS

Susitelkimas į pagrindus

Sklandus teksto nurašymas palaipsniui veda prie kūrybinio rašymo

Ikimokyklinis ir pradinis ugdymas – rašysena

- Pradedantiesiems rašyti reikia laiko pripratinti rankų raumenis valdyti rašiklį
- Kai kuriems mokiniams gali būti nepatogu suimti rašiklį trimis pirštais, tačiau tokia rašiklio padėtis geriausiai padeda vyresniems vaikams sklandžiai rašyti
- Kaip įmanoma anksčiau mokykite vaikus formuoti raides. Jei vaikai gali pradėti ir pabaigti raides tinkamoje vietoje, sujungti raides bus daug lengviau

Nuotraukos autorė [eleni koureas](#), šaltinis [Unsplash](#)

Ikimokyklinis ir pradinis ugdymas – rašyba

Kiekviena kalbos sistema turi taisykles ir tvarką (bei jų išimtis). Daugelis vaikų nesimoko rašybos išmokdami žodžius atmintinai (anglų kalba turi daugiau nei milijoną žodžių). Vaikus reikia mokyti sudaryti žodžius ir įsiminti:

- kaip taikyti fonikos principus;
- žodžių etimologiją;
- morfologiją;
- mnemoniką.

Nuotraukos autorė [Glen Carrie](#), šaltinis [Unsplash](#)

Pradinis ugdymas – rašinio struktūra

Prašydami vaikų atlikti kūrybinio rašymo užduotį įvertinkite:

- Ar jiems pakanka kontekstinės informacijos (žodyno)?
- Ar jie yra patyrę tai, ką turės paaiškinti arba aprašyti?
- Ar aiškus rašymo tikslas?
- Kas bus rašinio skaitytojas?

Rašymas remiantis realiomis patirtimis (matytais vaidinimais, skaitytomis pasakomis), skirtas realiems skaitytojams, bus sėkmingesnis.

Vidurinis ugdymas

Kurkite progas rašyti tam, kam tikrai reikalinga

Tarpdisciplininis rašymas

Kokie natūralūs ryšiai susiformuoja?

Kaip mokytojai gali kartu kurti planus?

Kaip galima pagilinti ir tobulinti naujai įgytas žinias ir jomis pasinaudoti?

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Writing to Describe

Genre What form of writing am I creating? Newspaper/ Letter?
Audience Who am I writing for? Young/ Old/ Specialist?
Purpose Writing to Describe

Structure

- Start with a sequence of long, descriptive sentences followed by a short dramatic sentence.
- Make sure you use paragraphs
- Vary your sentences to include simple, compound and complex

Presentational Features

- Use bold print, underlining or italics to emphasise key words
- Use a title that emphasises the content
- Bullet points and sub headings are not appropriate

Language

- Use adjectives and adverbs to develop description
- Use emotive/dramatic language to engage, thinking carefully about your word choice
- Use discourse markers to lead the reader through your writing

Information

- Make sure your content matches your genre
- Make sure your content matches your audience
- Make sure your content matches your purpose

Techniques

- Use metaphors or similes to create clear images for your reader
- Use alliteration or onomatopoeia to develop sound imagery
- Use personification as a way of bringing objects to life

Tone and voice

- Decide whether to use first person or third person narrative voice
- Decide upon a mood and use words that reflect it
- Decide whether to use past or present tense

Plan all writing using GAP SPLITT

Stage 1: Identify your genre, audience and purpose, they are at the heart of everything you do.

Stage 2: SPLITT up your planning. Use the guide and plan to match the needs of your genre, audience and purpose. Leave the S until last

Stage 3: Plan your paragraph topics around the S using the information gathered in PLITT planning. Make links between your paragraphs.

USE: .?,!...();:,"

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Apžvalga

KALBĖJIMAS

IKIMOKYKLINIS UGDYMAS (3–6 metai): laikas kalbėti

Žodyno gilinimas susipažįstant su naujomis idėjomis per kalbėjimą, įskaitant paaiškinimą žodžių, kurie yra susiję su skaičiais ir laiku (pvz., spalvų, savaitės dienų mokymasis)

Vaidmenų žaidimai atkuriant tikras ir įsivaizduojamas situacijas, pasitelkiant tinkamą intonaciją ir žodyną.

PABAIGA: kalbėjimas su suaugusiais pasitikint savimi, pasakų ir tikrų patirčių atpasakojimas.

PRADŽIA: pradedama mokytis gebant atpažinti ir išstarti tam tikrus žodžius ir frazes.

Žinomų pasakų, kurios vaikams buvo kelis kartus skaitytos, perpasakojimas.

Idėjų siejimas kalbant, užduodant ir atsakant į klausimus.

PRADINIS UGDYMAS (6–11 metų): dialogas ir diskusija

Kalbėjimas paeiliui ir sėkmingas dalyvavimas grupės ar visos klasės diskusijose.

Vaikai pasitikėdami savimi užduoda ir atsako į klausimus norėdami pasitikslinti ir gauti informacijos.

PABAIGA: vaikai gali pasitikėdami savimi kalbėti įvairiomis temomis su skirtingais pašnekovais.

PRADŽIA: kalbėjimas su suaugusiais pasitikint savimi, pasakų ir tikrų patirčių atpasakojimas.

Dalyvavimas pasirodymuose ir pristatymuose pasitelkiant tinkamą funkcinį stilių ir intonaciją.

Žodyno gilinimas ir tinkamų žodžių, darančių reikiamą įtaką klausytojams, pasirinkimas.

VIDURINIS UGDYMAS (nuo 11 m.): kalbėjimo įgūdžiai taikomi įvairiam ugdymo turiniui įsisavinti ir didina pasitikėjimą savimi, suvokimą bei leidžia įvaldyti kalbėjimo įgūdžius

Kalbėjimo įgūdžiai taikomi vertinant įvairias situacijas (grupės darbą / pristatymą / pokalbį)

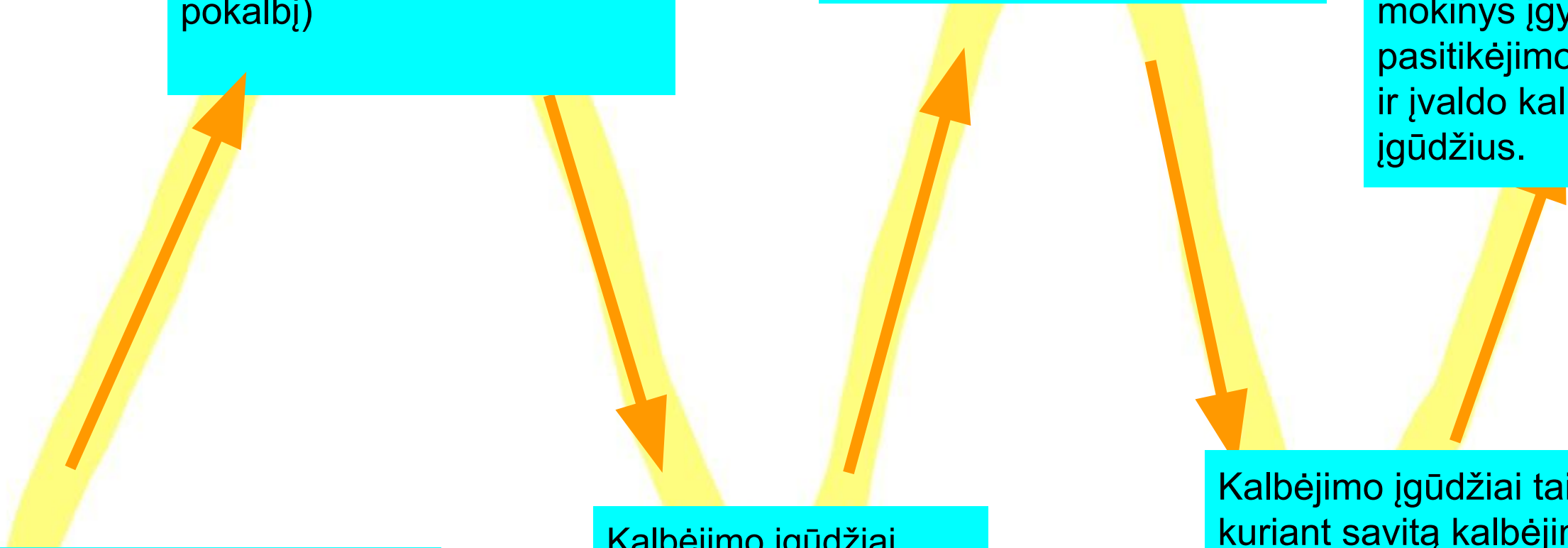
Kalbėjimo įgūdžiai taikomi visuose ugdymo turinio mokomuosiuose dalykuose

PABAIGA:
kalbėjimo mokymosi kelionės pabaigoje mokinys įgyja pasitikėjimo savimi ir įvaldo kalbėjimo įgūdžius.

PRADŽIA: pradedama mokytis turint patirties kalbėti skirtingais tikslais

Kalbėjimo įgūdžiai taikomi darant poveikį klausytojams įvairiose situacijose

Kalbėjimo įgūdžiai taikomi kuriant savitą kalbėjimo stilių

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Praktinės idėjos

KALBĖJIMAS

Žmonės, kurie žino viską, dažnai tyli; žmonės, kurie nieko nežino, dažnai tyli. Visi kiti kalba. Rašymas ir skaitymas plaukioja pokalbių jūroje.

James Britton (1983 m.)

Ankstyvasis ugdymas – kalbėjimo modeliavimas

Dienos metu pasinaudokite galimybėmis gilinti vaikų mąstyseną, žodyną, gerinti sakinių struktūrą užduodami įvairius klausimus ir pakreipdami pokalbius įvairiomis temomis...

- Planavimas – **ko** imsime?
- Situacijos nuspėjimas / gilinimasis į situaciją: **įdomu**, kas gali nutikti?
- Atpasakojimas / aiškinimas: **papasakok**, kas nutiko? Kaip tai atrodė? Kaip tu jauteisi?
- Paaiškinimas: **kaip** tai nutiko?
- Aiškinimasis: **kodėl tai galėjo** nutikti?

Pradinis ugdymas – raskite laiko vaizduojamiems pavyzdžiams

- Rodykite ir pasakokite
- Klasės pasirodymai / susirinkimai
- Mokyklos renginiai
- Vaizdo tinklaraščiai ir trumpi filmukai
- Oficialūs pristatymai

Nuotraukos autorius [Everyday basics](#), šaltinis [Unsplash](#)

Pradinis ugdymas – dialoginis kalbėjimas

Paskatinkite vaikus palaikyti pokalbį ir nebūkite egzaminuotoju! Pateikiame kelis pavyzdžius, kuriais galite pasinaudoti jūs ir vaikai:

Ką galvojate apie...?

Niekada nepagalvojau, bet...

Papasakokite plačiau.

Norėčiau pridėti, kad...

Ar kas nors sutinkate su...?

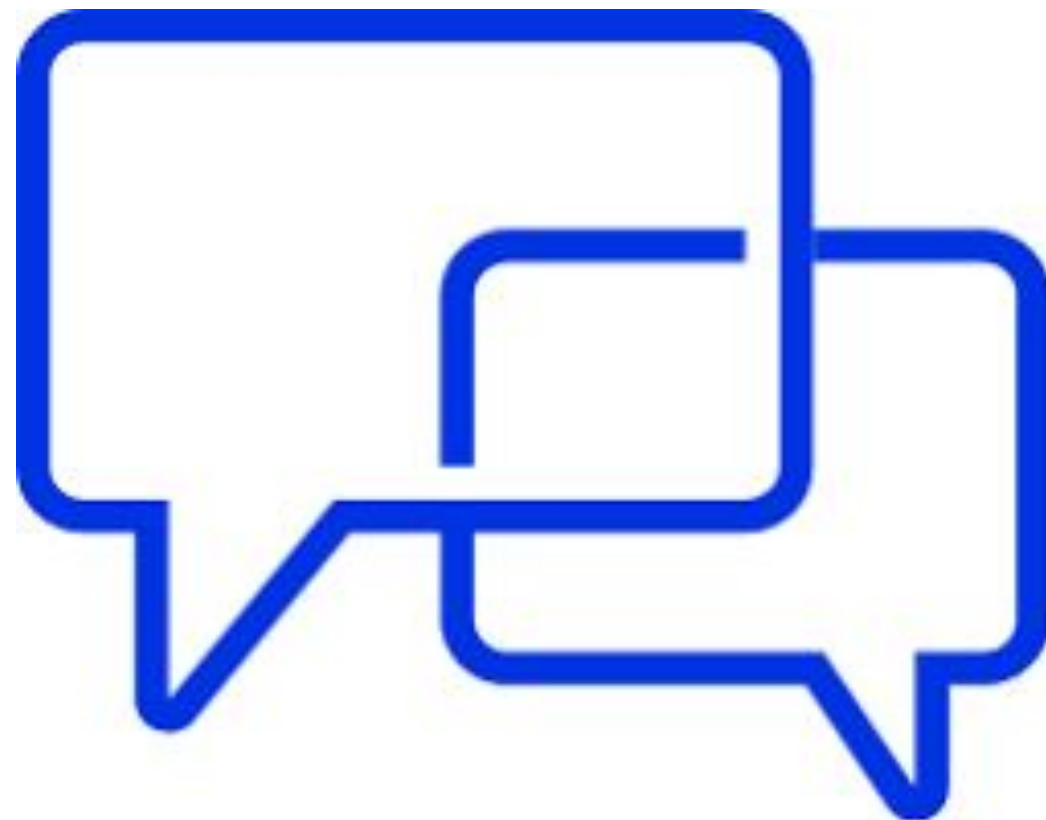
Ar pagalvojote apie...?

Ką galvojate apie...?

Regis sakėte, kad... Ar aš teisus (-i)?

Vidurinis ugdymas

Pradėkite pamokas prasmingu pokalbiu!

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

UŽDUOČIŲ SUSIEJIMAS

Tai visuomet turi susisieti su mokymosi siekiniais ir padėti mokiniams pasiruošti dalyvauti pamokoje.

Pasiruošti galima ir tyloje, tačiau niekada neturėtumėte užduoti sudėtingų užduočių tik tam, kad vaikai tylėtų.

UŽDUOKITE KLAUSIMĄ

Kaip tai padės vaikams įsitraukti į pamokos užduotis?

Kaip tai padės vaikams panaudoti tai, ko išmokta anksčiau ir kas reikalinga šiandien?

Kaip tai paskatins vaikus mąstyti taip, kaip reikalinga šiai pamokai?

Kaip tai pristatys nagrinėjamą problemą ir leis tinkamai pradėti pamoką?

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Clarify

What am I being asked to do?

Prepare

Use any resources necessary, including friends, to get ready to...

Share

...my ideas with the rest of the class.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Apžvalga

KLAUSYMAS

IKIMOKYKLINIS UGDYMAS (2–6 metai): reagavimas į garsus

Gebėjimas atskirti garsus (skambančius arti ir fone).

Atpažįstami ir atkartojami pasikartojantys eilėraščiai ir eilėraščių bei pasakų žodžiai.

PABAIGA: vaikai geba dėmesingai klausytis, atitinkamai atsakyti į tai, kas jiems sakoma, ir yra atmintinai išmokę daineles ir eilėraščius.

PRADŽIA: pradedama mokytis suprantant kai kuriuos žodžius, frazes ir paprastus sakinius, gebant išklausyti paprastas pasakas ir suprasti nesudėtingus nurodymus.

Girdimi žodžius sudarantys garsai padeda plėsti žodyną ir mokytis tarti pažodžiui.

Gebama išklausyti vis ilgesnius pasakojimus ir atsakyti į klausimus, susijusius su tuo, kas išgirsta

PRADINIS UGDYMAS (6–11 metų): informacijos apdorojimas

Didėja pokalbio tvarkos ir aktyvaus klausymosi ženklų (pvz., akių kontakto, parodymo, kad klausomasi, teigiamos kūno kalbos) suvokimas.

Dalyvaujama bendrose diskusijose, skiriamas dėmesys ir reaguojama į kitų įžvalgas.

PABAIGA: vaikai žino, ką reiškia sėkmingas klausymasis, ir gali klausytis ilgesnių pasakojimų.

PRADŽIA: pradedama mokytis gebant dėmesingai klausytis, atitinkamai reaguoti į tai, kas sakoma, ir atmintinai išmokus daineles ir eilėraščius.

Įsimenamos (arba pasižymimos) svarbios mintys, kurios buvo išsakytos.

Stebima, ar klausytojai išlaiko dėmesį, o pokalbis keičiamas prisitaikant prie klausytojų dėmesio lygio.

VIDURINIS UGDYMAS (nuo 11 m.): klausymosi įgūdžiai taikomi įvairiam ugdymo turiniui įsisavinti ir didina pasitikėjimą savimi, suvokimą bei leidžia įvaldyti klausymosi įgūdžius

Klausymosi žinios taikomos siekiant priimti įvairaus konteksto ir kilmės mintis.

Klausymosi žinios taikomos įvairiam ugdymo turiniui įsisavinti, įvairiems tikslams ir paskirtims

PABAIGA: klausymosi mokymosi kelionės pabaigoje mokinys įgyja pasitikėjimo savimi ir įvaldo klausymosi įgūdžius.

PRADŽIA: pradedama mokytis žinant, kas yra klausymasis ir kaip klausytis ilgesnių pasakojimų.

Klausymosi žinios taikomos keliant klausimus, kokiu tikslu pašnekovai išsakė savo mintis

Klausymosi žinios yra taikomos siekiant sužinoti įvairių pašnekovų požiūrius ir pasaulėžiūrą, kuria remiantis vystosi vaiko asmenybė

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Praktinės idėjos

KLAUSYMAS

Ankstyvasis ugdymas – klausymosi žaidimai ir užduotys

- **Muzikiniai žaidimai (garsų atskyrimas):** paleiskite muziką, o jai pasibaigus paprašykite vaikų nustoti judėti
- **Garsinės ekskursijos (garsų atskyrimas):** pasivaikščiokite po mokyklą ir įsiklausykite į kiekvieną garsą, kurį girdite
- **Garso nustatymas (garsų atskyrimas):** leiskite garsus ir paprašykite vaikų nustatyti, kas juos skleidžia
- **Pažiūrėk į mane (nurodymų vykdymas):** susėskite ratu, ištarkite vaiko vardą ir paprašykite jo atsisukti ir pažiūrėti jums į akis. Pašaukite kelis vaikus arba paprašykite vaikų ištarti savo grupės draugų vardus.
- **Slaptas daiktas (girdimoji atmintis):** į maišelį įdėkite daiktą, paprašykite vaikų įkišti į jį ranką ir apibūdinti daiktą jame. Siųskite maišelį po grupę, kol vaikai atspės, kas yra maišelyje.

Pradinis ugdymas – „Dictogloss“ metodas

„Dictogloss“ – tai diktantas, kurio metu mokinių prašoma atkurti trumpą tekstą klausantis ir įsimenant raktinius žodžius, padedančius **atkurti tekstą savais žodžiais..**

Nuotraukos autorius [Franco Antonio Giovanella](#), šaltinis [Unsplash](#)

„Dictogloss“ metodas

1. Išklauskite garsiai skaitomą tekstą.
2. Dar kartą išklauskite garsiai skaitomą tekstą.
3. Išklauskite garsiai skaitomą tekstą ir užsirašykite išgirstus raktinius žodžius ir frazes.
4. Pasidalykite užrašais su kolega. Dirbdami kartu sukurkite naujus užrašus.
5. Kartu dirbusi pora prisijungia prie kitos poros sudarydamos keturių asmenų grupę. Bendradarbiaudami patobulinkite savo porose sudarytus užrašus. Perrašykite tekstą ant didelio popieriaus lapo.
6. Parodykite pavyzdžius, aptarkite ir palyginkite juos su skaitytu tekstu.

Vidurinis ugdymas

Mokykite metakognityvinio klausymosi

Sukurkite galimybes taikyti reflektivaus klausymosi principus

Kas nutinka, kai klausomės?

1. Pasitelkiame ilgalaikę atmintį, kad suprastume tai, kas mums sakoma
2. Iškyla prisiminimai
3. Nustojame klausytis ir laukiame savo eilės papasakoti apie šiuos prisiminimus... arba

Galime apie nieką negalvoti, sutelkti dėmesį ir klausytis!

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

EUROPOS SOCIALINIO
FONDO AGENTŪRA

Metodas

1. Užduokite klausimą (susijusį su mokymusi)
2. Suskirstykite poromis
3. Duokite kiekvienam 30 sekundžių pasisakyti ir 30 sekundžių išklaudyti
4. Apsikeiskite
5. Stabtelėkite ir pagalvokite, kaip JAUTĖTĖS klausydami – kas nutiko mintyse?

Treniruokitės, treniruokitės, treniruokitės

Pavyzdys – geografija

Geography: What is it?
Where is it? Why is it
there? Why should I care?

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Užduotis

Atsižvelkite į kontekstą

Diskusijų grupėse taisyklės

Diskutuodami grupėse:

- įjunkite kamerą ir mikrofoną
- prisistatykite
- paskirkite žmogų, kuris pristatys grupės mintis
- galite kreiptis pagalbos perspėdami pranešėją mygtuku įrankių juostoje

Užduotis

Diskutuodami grupėse:

1. Pasirinkite vieną iš komunikacijos sričių, kurias aptarėme – skaitymą, rašymą, kalbėjimą, klausymą
2. Pasirinkite temą, kurią mokote (bendrą visai grupei)
3. Sukurkite užduotį / medžiagą / mintį, kurią galėtumėte pristatyti klasėje
4. Pasiruoškite pasidalyti mintimis

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Atsiliepimai apie praktines užduotis

Patikrinkite suvokimą

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Veiklą skatinantys klausimai

Baikite įkvepiančiai

Veiklą skatinantys klausimai

Skaitymas

1. Ar jūsų mokiniai skaito sklandžiai? Ar jie geba skaityti tokiu greičiu, kuris leistų suprasti tekstą?
2. Ar mokiniai gerai supranta tekstus, kuriuos skaito įsisavindami ugdymo turinį?
3. Ar jiems patinka skaityti? Ar jie skaito dažnai ir įvairius tekstus?
4. Kokius žmones mokiniai laiko pavyzdžiais skaitydami?

Kokius veiksmus galėtumėte įgyvendinti nedelsdami?

Skaitymas

- Klausykitės, kaip skaito jūsų mokiniai, ir aptarkite jų skaitymo pomėgius.
- Patikrinkite, ar jiems prieinami tekstai yra įtraukūs (tekstai, kurie prikausto skaitytojo dėmesį).
- Kas dieną kalbėkitės apie knygas oficialioje ir neoficialioje aplinkoje.
- Užtikrinkite, kad skaitymo būtų mokoma ir kad skaitymo įgūdžiai būtų taikomi įvairiuose mokomuosiuose dalykuose.

Veiklą skatinantys klausimai

Rašymas

1. Ar mokiniai sklandžiai nurašo tekstus (rašysena ir rašybos taisyklės)?
2. Ar rašydami mokiniai naudoja pakankamai platų žodyną savo mintims išreikšti?
3. Ar rašydami mokiniai turi papasakoti ką nors įdomaus?
4. Ar rašydami mokiniai aiškiai išreiškia savitą stilių, kuriuo sudomina skaitytojus?

Kokius veiksmus galėtumėte įgyvendinti nedelsdami?

Rašymas

- Diktantai! Kiekvieną savaitę paprašykite mokinių užrašyti kelis padiktuotus sakinius. Taip mokiniai nepamirš teksto nurašymo įgūdžių.
- Raskite laiko vaidinimams, kad mokiniai patirtų tai, apie ką rašys.
- Rašykite prasmingai ir tikriems skaitytojams.
- Leiskite mokiniams taisyti klasės draugų darbus, aptarti, kaip padaryti juos suprantamesniais.

Kokius veiksmus galėtumėte įgyvendinti nedelsdami?

Kalbėjimas ir klausymas

1. Ar jūsų mokiniai yra aktyvūs klausytojai? Kodėl taip manote?
2. Ar jūsų mokiniai kalba pasitikėdami savimi, geba aiškiai išreikšti savo nuomonę?
3. Ar mokiniai geba pasinaudoti tuo, ką išgirdo, kad pagrįstų esamą ir susidarytų naują nuomonę?
4. Ar mokiniai geba kalbėti įvairiems klausytojams, prisitaikyti prie jų kalbėjimo ir ar tai, ką jūsų mokiniai sako, patenkina klausytojų poreikius?

Kokius veiksmus galėtumėte įgyvendinti nedelsdami?

Kalbėjimas ir klausymas

- Visada leiskite mokiniams pagalvoti ir pasikalbėti prieš atsakydami klasei.
- Nustatykite jų amžiaus grupei / raidos etapui tinkančias kalbėjimo ir klausymosi taisykles
- Įsitikinkite, kad visi klasės mokiniai turi pokalbių parterį, su kuriuo gali aptarti savo mintis prieš pateikdami jas klasei
- Suteikite mokiniams progų dalyvauti pokalbiuose apie tai, ko mokomasi, ir performatyviuose pokalbiuose.

Tolesnis darbas

Įgyvendinkite kelias praktines idėjas savo klasėse ir apsvarstykite jų poveikį mokiniams.

Kitą kartą aptarsime temą „**Kalba ir komunikacija ugdymo programoje**“. Pagalvokite, kaip naudojate kalbą mokydami savo dalyko ir ar mokinių kalbos ir komunikacijos įgūdžiai yra lavinami kiekvienos pamokos metu.

Kitas internetinis seminaras

Dėkojame, kad dalyvavote šios dienos internetiniame seminare.

Nekantriai laukiame jūsų kitame seminare lapkričio 10 dieną!